

Somalia och Somaliland

Det koloniala arvets påverkan på Afrikas horn

Carl Eksandh
Theodor Selimovic

Abstract

Afrikas horn består av två *de facto* stater – Somalia, synonymt med anarki, och Somaliland, som är ett av Afrikas mest välfungerande länder. Utifrån teorier om spårberoende argumenterar vi för att skillnaden beror på den olikartade kolonisationen som de två länderna genomgick som italiensk respektive brittisk koloni. Skillnaderna i kolonialadministrationen gav upphov till skilda mängder socialt kapital, som överlevde till modern tid och möjliggjorde lyckade fredsprocesser i Somaliland respektive misslyckade i Somalia. Vi bygger vår analys på en mest lika-design, och kan därmed utesluta en stor mängd potentiella förklarande variabler. Analysen består av en litteraturstudie av kvalitativt material för att undersöka hur socialt kapital påverkades under kolonialtid och manifesterades under 1990-talet, i form av politisk organisering respektive fredsprocesser.

Nyckelord: Kolonisering, Somaliland, Somalia, Socialt kapital

Antal ord: 9527

Innehållsförteckning

1	Introduktion	1
1.1	Bakgrund	2
1.1.1	Förkolonial historia	3
1.1.2	Postkolonial historia	3
1.1.3	Dagens Situation	4
2	Metod och material	5
2.1	Forskningsdesign	5
2.2	Teoriprovande, kvalitativt material och validitet	6
3	Teori	7
3.1	Övergripande teoretiskt perspektiv	7
3.1.1	Vetenskapsteoretiska antaganden	7
3.1.2	Historisk Institutionalism	8
3.2	Koloniala institutioner	8
3.3	Institutionell fortlevnad	9
3.4	Institutionell påverkan på statskapacitet	10
3.4.1	Generell påverkan av institutioner på statskapacitet	10
3.4.2	Socialt kapital som institution	11
3.4.3	Socialt kapital och dess inverkan på fredsprocesser	12
3.5	Operationalisering	13
3.5.1	Socialt kapital i civilsamhället	13
3.5.2	Avsaknaden av samhällsomvälvande förändringar	14
3.5.3	Statskapacitet i dagens samhälle	15
4	Resultat och analys	16
4.1	Politisk repression i Somalia, fritt associationsliv i Somaliland	16
4.2	Institutionell fortlevnad	19
4.3	Erigavo '97 – framgångsrika fredsprocesser	20
4.4	Sammanfattning av resultatet	22
5	Diskussion	24
5.1	Ett fågelperspektiv	24
5.2	Självkritik	25

5.3	Vidare forskning.....	26
6	Bibliografi.....	27

1 Introduktion

Somalia är definierat internationellt som en enda enig stat. I verkligheten består Somalia av två separata *de facto* stater: förbundsrepubliken Somalia och republiken Somaliland. Medan Somalia är synonymt med anarki, är Somaliland en av Afrikas mest välfungerande stater med fria val och en marknadsekonomi. Hur kommer det sig?

När dekoloniserade stater förfaller i anarkistiskt inbördeskrig brukar förklaringarna hänvisa till etnisk splittring, kamp om naturresurser, eller konsekvenserna av en militärkupp. Men i vårt fall är alla dessa variabler likadana – Somalia och Somaliland har ungefär samma etniska (klanbaserade) splittring, samma naturresurser (i princip obefintliga) och genomgick samma militärkupp. De vanliga förklaringarna är inte applicerbara. Vi står inför en gåta, en gåta som lämpar sig ytterst väl för en mest-lik design.

Vår tes är att den koloniala administrationen är källan till dagens skiljaktigheter. Detta är den stora skillnaden mellan de två staterna: att Somaliland var en brittisk koloni, och Somalia en italiensk. De två administrationerna, genom ideologiskt grundade politiska beslut, påverkade civilsamhällets sociala kapital på olika sätt. Institutionen socialt kapital fortlevde till modern tid. I modern tid påverkade det divergerande sociala kapitalet de olika samhällenas möjligheter till framgångsrika fredsförhandlingar under det inbördeskrig som bröt ut efter diktaturens kollaps. En framgångsrik fredsförhandling är en nödvändig förutsättning för ett fungerande land. Somalia uppfyllde inte den förutsättningen, och är därmed synonymt med en mer eller mindre kollapsad stat idag. Kliver vi upp på abstraktionsstegen kan man säga att vi vill utforska samspelet mellan stat och civilsamhälle – först hur den koloniala staten påverkade civilsamhällets sociala kapital, och sedan hur civilsamhällets sociala kapital påverkar dagens statskapacitet.

Man kan dela upp vår tes i tre delar. *För det första*, handlar den om orsakssambandet mellan kolonial administration och socialt kapital. Detta orsakssamband utforskas genom Putnams teori om socialt kapital, samt en historisk granskning av den koloniala administrationens politiska beslut, som i sin tur kan spåras till de italienska kolonistörernas fascism respektive de brittiska kolonistörernas liberalism. *För det andra*, att institutionen socialt kapital har fortlevt från kolonial tid till idag. Att beteendemönster består över hundra år är inte en självklarhet. Vi förklarar detta fenomen genom spårberoende (*path dependency*) och kritiska vägval som är centrala begrepp inom historisk institutionalism. När väl en institution skapas, finns det exogena variabler som försvårar förändringar, och skapar ett spårberoende. *För det tredje*, hur institutionen socialt kapital påverkar

dagens statskapacitet genom fredsförhandlingar. Än en gång använder vi framför allt Putnams teori om socialt kapital, och dess inverkan på kompromissvilja vilket alltså möjliggör framgångsrika fredsförhandlingar.

Studien är strukturerad utefter dessa tre orsakssamband. Först beskrivs Somalia och Somaliland översiktligt. Teoridelen inleds med det övergripande teoretiska perspektivet, historisk institutionalism. Sedan behandlas varje orsakssamband för sig, tillsammans med operationaliseringen. Sedan förklarar vi vår forskningsdesign och metod, som består av en mest-lik design och litteraturstudie. Därefter applicerar vi våra teorier om de tre orsakssambanden på kvalitativ historisk data, i tre respektive epoker: under kolonialtiden, under diktaturen, och i modern tid. Vi avslutar uppsatsen med en diskussion om innebörden av vårt resultat samt vidare forskning.

Detta arbete är av värde är på grund av att vi utforskar teorier kring kolonial administration, och i förlängningen statsbyggande, vilket breddar kunskapen om dessa viktiga fenomen. Statsbyggande av en främmande makt sker än idag – se den amerikanska invasionen av Afghanistan. Löser vi vår gåta, byggs kunskap upp om dagens interventioner som också gör stora ingrepp i de invaderade ländernas administration. Vidare är det även mycket viktigt att förstå postkoloniala stater som är nära statskollaps – varför kollapsar andra, som Somalia eller Sudan, medan andra klarar transitionen, som Somaliland eller Indien?

Vår gåta och vikten av att lösa den är tydlig. Nu krävs en ordentlig problemformulering. De två länderna delar för- och efterkolonial historia samt konventionella förklaringsvariabler. I sin enklaste form formuleras frågan: ”Varför är Somaliland och Somalia, trots alla likheter, idag ett av Afrikas mest misslyckade respektive välfungerande länder? Har skillnaderna i kolonial administration påverkat dagens situation?”. Mer specifikt, i form av en konkret empirisk forskningsfråga: ”Hur påverkades socialt kapital inom civilsamhället av kolonisationen, och hur påverkar den skillnaden dagens statskapacitet?”

1.1 Bakgrund

Somalia benämns ofta som ett land. Men *de facto* finns det åtminstone två stater på Afrikas horn. Den södra delen består till stor del av den internationellt erkända Förbundsrepubliken Somalia. Den norra delen består av den icke erkända Republiken Somaliland. *De facto* är Somaliland en självständig stat, då den uppfyller alla kraven ställda i Montevideo-konventionen (Eggers, 2007) och dessutom har en egen valuta, regering, och domstolsväsende. Somaliland, å ena sidan, är en fungerande stat med ett stabilt och legitimt våldsmonopol. Somalia, å andra sidan, är idag är synonymt med inbördeskrig, statskollaps och svält (McPherson-Smith, 2021). Förklaring till denna stora skillnad menar vi finns i historien. Därmed krävs ett utvecklat bakgrundsavsnitt som förklarar historien.

1.1.1 *Förkolonial historia*

Den etniska gruppen somalier har under många århundraden levt på Afrikas horn, framför allt som nomadiska pastoralister. Även om de är en etnisk grupp med delat språk och religion, är det ett misstag att se dem som en enad grupp. Den huvudsakliga identiteten består av klantillhörighet, där de fyra största och viktigaste 'klan-familjerna' är Dir och Isaaq i Somaliland och norra Somalia, Darod i centrala och södra Somalia samt östra Etiopien, och Hawiye i centrala Somalia omkring Mogadishu (Lewis, 1980, s. 4–12). Dessa klaner kan delas upp ytterligare, hela vägen ner till den *diya*-betalande gruppen. *Diya* kan översättas till blodspengar, alltså att brott jämkas genom en betalning från förövarens till offrets grupp (Ahmed & Herbold Green, 1999, s. 114). Det somaliska samhället är alltså inte enigt, utan snarare ytterst segmenterat.

En av de viktigaste aktörerna i det somaliska samhället är vise män (*elders*). Positionen är inte synonymt med det ärfliga klanöverhuvud (*chief*) som är en viktig aktör i många andra afrikanska samhällen. I stället är detta en position som man väljs till på meriter inom vishet, poesi, retorik, och ålder. Deras viktigaste roll är som fredsförhandlare (Richards, 2009, s. 114). Diskussioner är offentliga och slutgiltiga beslut tas i ett demokratiskt möte öppet för alla manliga klanmedlemmar, ett *shir* (Kaplan, 2008, s. 144–145). Deras maktbas är lokal – de är visa män eftersom deras medmänniskor har utsett dem till det (Omaar, 1994, s. 234). De vise människors roll i fredsförhandlingarna på 90-talet är av stor vikt, och vi återkommer till dem.

Koloniseringen av Afrikas horn initierades av Storbritannien 1887 och följdes av Italien 1892. De båda kolonialmakterna konsoliderade sin kontroll över områdena under 1900-talet. Karaktären av koloniseringen behandlas nedan. Storbritannien tog under andra världskriget över kontrollen av Somalia på grund av den italienska förlusten, men området återlämnades till Italien 1950 i formen av ett tioårigt förvaltarskap (Lewis, 1980, s. 139). Kolonierna frigjordes 1960 och enades bara sex dagar efter Somalilands självständighetsförklaring.

1.1.2 *Postkolonial historia*

Efter självständigheten följs av nio år av instabil klandominerad politik med stora motsättningar mellan Somalia och Somaliland. Konflikterna uppstod ur de skilda juridiska systemen (Napoleonskt i italienska Somalia, *Common Law* i brittiska protektoratet), skilda *lingua franca* och kvarlevande inflytande från de europeiska tjänstemännen. Det nordliga Somali National League, SNL, bojkottade konstitutionsomröstningen 1961 (Lewis, 1980, s. 170–173). 1969 kuppade general Siad Barre makten, och instiftade "vetenskaplig socialism". Den socialistiska revolutionen hade begränsad påverkan på samhället, vilket kommer att utforskas nedan.

Under 1980-talet blev Barre alltmer misstänksam mot den i Somaliland dominerande Isaaq-klanen. Ledande Isaaq-medlemmar formade den Somaliska Nationella Rörelsen som fram till regimens kollaps ledde ett självständighetskrig (Omaar, 1994). Det våld som Somaliland utsattes för gör dagens situation om möjligt än mer förvånande.

Barre-regimen kollapsar 1990, och ett fullskaligt inbördeskrig bröt ut. Medan Somalia degenererade till anarki, lyckades Somaliland genomföra ett antal fredskonferenser under 90-talet, och kunde påbörja återuppbyggnaden av landet relativt snabbt.

1.1.3 *Dagens Situation*

Idag är de två olika staterna i helt olika tillstånd. Somaliland, å ena sidan, har en fungerande regering med vad som har sagts vara en av de mest stabila och fria valen i Afrika.

I slutet av 2002 hölls det första flerpartivalet motsvarande ett kommunval (Bradbury *et al.* 2003, s. 455). I det senaste valet tog oppositionen över parlamentet, och skapade därmed ett maktuppdelat statskick (Human Rights Watch, 2022). De har en marknadsekonomi med egen valuta, och betydligt fler rättigheter, till exempel yttrandefrihet som används (McPherson-Smith, 2021). Inte många stater eller internationella organisationer har erkänt Somaliland som suverän stat. Somalilands självständighet bygger alltså på lokala avtal och uppgörelser. Befolkningen av Somaliland har, delvis på grund av detta icke-erkännande av omvärlden, byggt upp ett eget regeringssystem som är en unik kombination av traditionella socio-politiska institutioner med västerländska institutioner. Somaliland rankas 49/100 på Freedom Houses skala. Singapore, som jämförelse, är rankad 47/100 och Bosnien 53/100, där ett lågt värde betecknar förtryck (Freedom House, 2022).

Somalia, å andra sidan, hade fram till 2012 ingen fungerande regering. Den federala staten har fortfarande inte kontroll över alla områden inom dess *de jure* territorium och kämpar mot rebeller som al-Shabaab (Human Rights Watch, 2022). Valsystemet bygger inte på enskild rösträtt, utan röster fördelas *ad hoc* mellan olika klaner. Oppositionsdemonstrationer förtrycks, korruption är normen, och de flesta områden är för farliga för att resa i. Somalia rankas 7/100 på Freedom Houses skala (Freedom House, 2022).

2 Metod och material

Vår frågeställning som klargjorts ovan, lämpar sig mycket väl för en mest lika-design. Detta eftersom våra två fall är lika på de flesta punkter. De två *de facto* staterna är våra analysenheter. De olika typerna av kolonial administration är den oberoende variabeln och nuvarande staternas kapacitet den beroende variabeln. Vi kommer att arbeta kvalitativt för att enbart behöva använda händelser som faktiskt varit avgörande för vår analysenhet. Detta är alltså även någon form av litteraturstudie där vi kommer ta del av framför allt sekundära källor för att sammanställa och förklara händelseförlopp.

2.1 Forskningsdesign

När man arbetar utifrån en mest lika-design så väljs fall utifrån den oberoende variabeln, och sedan bestäms värdet av den beroende variabeln. Skulle man göra på detta sätt med fall man redan känner till alla variabler som analyseras är detta nästan meningslöst. Detta betyder att skulle vi känna till värdena på de oberoende variablerna kan vi inte välja att undersöka sådana fall där vi även vet om värden på de beroende variablerna. Skulle man trots allt göra detta så lär man sig inget nytt, man fastställer bara de man redan visste. Det behöver inte vara så att ens tillvägagångssätt till att välja fall är att gå utifrån oberoende variablerna, man kan även göra det på andra hållet och välja efter de beroende om man känner till dem (Esaiasson *et al.* 2017, s. 103).

Bland fördelarna med denna design är att den håller irrelevanta och opassande variabler utanför från de som ska analyseras från början. Detta genom att identifiera två liknande fall i början. Två fall som är lika innebär att det finns ett par kontrollvariabler, de saker som gör fallen lika, även de mindre antal fall som gör de olika varandra. Detta för att våra utvalda fall (Somalia och Somaliland) som har extremt mycket likt och betydligt färre skillnader, detta är ett mycket bra fall att utgå ifrån i denna typ av designstrategi.

En viktig del av uppsatsen är Somaliland idag är att föredra av de två. Att Somaliland idag är bättre stat än Somalia betyder inte nödvändigtvis att den är bra i absoluta termer. När vi menar att hur Somaliland fungerar idag är bra är detta relativt till Somalia men kanske inte en stat som Sverige. Detta betyder att delar av metoden kommer vara komparativa jämförelser, inte absoluta sådana. Hur bra Somaliland är, är relativt till Somalia.

2.2 Teoriprovande, kvalitativt material och validitet

Teoriprovande studier ses ofta som det mest klassiska, hur forskning ska gå till. Det ställs upp så att forskarna har en tanke kring resultatet i form av hypoteser. Dessa hypoteser prövas på empiriskt material. Resultatet blir att teorin stärks, teorin försvagas eller att en av teorierna fungerar bättre än de andra (Esiasson *et al.* 2017, s. 41). I denna typ av provande studier står alltså teorierna i centrum. Detta resulterar i att de fallen som testas på måste förklaras och motiveras men även väljas med tanke. Vi prövar Putnams teorier om socialt kapital samt teorier om institutionell fortlevnad på det empiriska materialet.

Uppsatsen är en kvalitativ studie. Detta eftersom vi framför allt kommer behöva utgå ifrån standardverk inom somalisk historia av I. M. Lewis. Vi är begränsade i vårt källurval av praktiska skäl. Förstahandskällorna hade varit det optimala att använda sig av, men har inte varit tillgängliga för oss då de finns i utländska arkiv. Vår sökning efter källor har i stället bestått av ett systematiskt använda av bibliotekets resurser, framför allt LUBcat och LUBsearch.

Validiteten, alltså vare sig vi mäter det vi avser mäta, är central i varje studie. Vi anser den vara god om än definitivt möjlig att förbättra. Våra operationaliseringar har, vilket vi diskuterar nedan, blivit definierade till stor grad av det tillgängliga källmaterialet och våra begränsade resurser. Hade vi till exempel haft tillgång till förstahandskällorna hade validiteten kunnat vara ännu högre (Esiasson *et al.* 2017, s. 41 & 58). Reliabiliteten, det vill säga om en annan forskare hade kommit fram till samma resultat utifrån samma källmaterial, anser vi också vara god. Även om studien är kvalitativ och innebär en viss mängd tolkande är det inte en tillräcklig stor del för att det ska ställa till problem med reliabiliteten.

3 Teori

En teori syftar till att förklara ett orsakssamband. I vårt fall gäller det sambandet mellan kolonial administration och dagens stater. Till att börja med redogör vi för våra vetenskapsteoretiska antaganden och generella teoretiska perspektiv. Vi stiger sedan ner en abstraktionsnivå till de tre teorier som kommer att förklara vårt orsakssamband. Först påverkar den koloniala administrationen det sociala kapitalet i civilsamhället, vilket vi förstår oss på genom Putnams teori om socialt kapital. Vi definierar här socialt kapital som en institution. Det är en till viss del okonventionell definition och diskuteras nedan. Det sociala kapitalet fortlever sedan till modern tid. Fortlevnaden förstås genom historisk institutionalismteori, framför allt genom dess begrepp kritiska vägval och spårberoende. Sedan utforskas hur denna skillnad i socialt kapital, som skapades under kolonialtiden, har påverkat det nutida Somalia och Somaliland. Vi fokuserar på hur socialt kapital påverkar och möjliggör framgång i fredsprocesser. Än en gång använder vi oss av framför allt Putnams teori som kompletteras med utvecklingar inom socialt kapital-teori. I denna del förklaras enbart *hur* socialt kapital inom civilsamhället skulle kunna påverka statskapacitet. *Att* den har gjort det utforskas i kapitlet Resultat. Avslutningsvis operationaliserar vi våra begrepp.

3.1 Övergripande teoretiskt perspektiv

För att lägga vår grund, måste vi göra ett par grundläggande antaganden på hög abstraktionsnivå. Dessa är våra vetenskapsteoretiska antaganden samt den övergripande teoretiska perspektivet som vi använder oss av.

3.1.1 *Vetenskapsteoretiska antaganden*

Långa vetenskapsteoretiska resonemang är inte särskilt relevanta för vår studie. Därför nöjer vi oss med att endast klargöra vår position, utan att rättfärdiga den utförligt. Vi följer den positivistiska traditionen, då vi antar existensen av en objektiv verklighet och möjligheten att studera den utan att den förvrängs. Vi antar även att kunskap går att nå genom systematiska undersökningar (Esaiasson *et al.* 2017, s. 19).

3.1.2 *Historisk Institutionalism*

Den fråga som vi har ställt kommer innebära ett stort fokus på dels historia, dels institutioner, då vår oberoende variabel är kolonialadministration. Historisk institutionalism, som namnet antyder, tar hänsyn till historiska processer som har lett fram till nutida institutioner, vilket är vår forskningsintresse. Vad innebär detta perspektiv i breda drag, och hur kan det hjälpa oss att besvara vår fråga?

Den utmärkande aspekten av historisk institutionalism är att den menar på att institutioner ska förstås som resultaten av en historisk process. Vid vissa kritiska vägval (*critical junctures*) skapas institutioner av den bredare socio-politiska kontexten samt agens inom den. De fortlever sedan ofta på grund av exogena variabler vilket kallas spårberoende (*path dependency*). Styrkan med perspektivet för vår studie är att det ger oss ett verktyg för att analysera institutionell fortlevnad och kontinuitet över tid (Thelen, 1999, s. 388). Exakt hur spårberoende skapas genom positiva återkopplingseffekter kommer att utvecklas nedan.

3.2 Koloniala institutioner

Staten, i form av en kolonial administration, påverkar samhället genom olika policys. Denna påverkan kan i vissa fall institutionaliseras. För att studera denna påverkan i vårt fall krävs att vi definierar begreppen koloni, institution, och civilsamhälle.

En institution definieras som ”en samling formella och informella regler som organiserar sociala, politiska, och ekonomiska interaktioner” (Carter & Joshi, 2015, s. 4). En institution kan alltså vara allt från en lag till en faux-pas, från lagstadgad privat egendom till en norm om politiskt deltagande. De skapas, består, och förändras i handlingar – det är bara en institution om människor handlar enligt den.

En koloni är en särskild form av erövring. Här definierar vi koloni som ett område som styrs av en annan stat och som inte är inkorporerad i den styrande staten. Kolonisering är processen genom vilken kolonier skapas. Typiskt är också att kolonistören utvinner resurser och vinst från kolonin. Dock ska påpekas att gränsen mellan koloni och erövring är en gråskala (De Vries, u.å).

Civilsamhället är den del av samhället som inte direkt är en del av staten, privata hushåll eller marknaden. Detta inkluderar sådana saker som ideella organisationer, religiösa grupper, fackföreningar och andra samhällsorganisationer (Regeringskansliet, u.å). Civilsamhället har en mycket viktig roll i ett demokratiskt samhälle. Detta eftersom det ger medborgarna chansen att vara delaktiga i samhällsdebatter och delaktig i beslutsfattande frågor på olika nivåer.

Det koloniala skapandet av institutioner består alltså av att en främmande makt stiftar vissa lagar eller uppmuntrar ett visst beteende, och på så sätt skapar formella eller informella regler som strukturerar de koloniserades interaktionen. Ett exempel är den hinduiska institutionen änkebränning där änkor kastade sig på deras döde makes likbål, förtrycktes kraftfullt av den brittiska administrationen och dog snabbt ut (Dhillon, 2022). På så sätt kan den koloniala administrationen påverka institutioner.

3.3 Institutionell fortlevnad

Att institutioner skapas under kolonialtiden betyder inte nödvändigtvis att de existerar och påverkar samhället i modern tid. Det krävs en teori som förklarar hur institutioner fortlever, vilket vi hämtar från historisk institutionalism.

Före detta brittiska kolonier som Nya Zeeland och Bangladesh kör på vänster sida och har parlamentariska pluralitetssystem (Acemoglu *et al.* 2001, s. 1376). Hur kommer det sig att före detta kolonier bevarar sina institutioner? Tidigare forskning har betonat institutioners funktion och ömsesidiga vinster som orsaken till deras uppkomst. Men Moe (2005) har rätt i att understryka vikten av maktförhållanden i skapandet av socialt ineffektiva institutioner. När väl ett beteende har institutionaliserats, så finns vissa kostnader, i brett definierat, associerade med förändring. Dessa kostnader skapar ett spårberoende, där institutioner låses fast. Vi kommer fokusera på den kategori av spårberoende som kallas distributionseffekter (Thelen, 1999, s. 392).

Distributionseffekter syftar på förhållandet mellan institutioner och makt. Institutioner är inte neutrala, utan speglar och fördelar makt (Thelen 1999, s. 394). De aktörer som får makt, politisk, ekonomisk, eller kulturell, av en given institution kommer också att använda sin makt för att upprätthålla den institutionen. Desto längre tiden går, desto otillgängligare kommer andra institutionella uppsättningar att bli. Detta fenomen har flera orsaker. Alternativa institutioner upplevs som mer osannolika av de relevanta aktörerna, då det blir svårare att tänka sig något nytt. Men framför allt kommer de mäktiga aktörerna att cementera institutionen, antingen genom att helt enkelt tvinga andra att följa de regler som institutionen består av, eller genom indirekta medel såsom lagar och andra etablerade institutioner. Som exempel kan nämnas storgodsägare i den amerikanska södern under 1800-tal. Slaveriinstitutionen gjorde dem till en av samhällets mäktigaste aktörer, och de använde sin politiska och ekonomiska makt för att upprätthålla institutionen (Acemoglu *et al.* 2021, s. 372). Maktutövandet materialiserades i Dred Scott-beslutet 1857 av den amerikanska Högsta domstolen, som beslutade att svarta inte kunde vara medborgare och att slaveri inte kunde förbjudas av kongressen. Sju av nio domare var sydstatare, varav överdomaren var en slavägare (Dickinson College Archives, 2005).

Utifrån detta argument om maktens självbevarelse och institutioners fortlevnad kan vi säga att förändring av samhällsstrukturerande, maktgivande institutioner, såsom socialt kapital, kräver samhällsomvälvande förändring i form av revolution, inbördeskrig, eller naturkatastrof. Det tog ett inbördeskrig för att bryta den institutionella fortlevnaden av slaveri i USA (Acemoglu *et al*, 2021, s. 372).

På samma sätt kommer socialt kapital att bestå så länge inga samhällsomvälvande förändringar sker. Socialt kapital är en maktgivande institution. Vi kommer att utveckla den exakta innebörden av socialt kapital nedan, men kort sagt kan vi säga att institutionen socialt kapital tillåter människor som inte har våldskapital att få makt. Ett samhälle som inte har något socialt kapital, kommer ha mycket svårare att samarbeta, och därför till större del styras av de med störst våldskapital – den starkaste bestämmer. Men i ett samhälle med socialt kapital har människor vars huvudsakliga roll är icke-våldsbaserad en större mängd potentiell och reell makt. När ett samhälle kan samarbeta, kommer andra viktiga positioner att uppstå – ekonomiska, religiösa, och sociala makthavare. De aktörerna kommer, likt slavägarna, att försöka bevara basen för deras makt, det vill säga det sociala kapitalet. Även med denna institution kan vi anta att uteslutet stora sociala revolutioner kommer den att fortleva.

De ovan nämnda effekterna ger upphov till spårberoende, där institutioner som har skapats på något sätt består. Självklart är detta inte ett deterministiskt samband, utan teorin ovan är endast en partiell förklaring. Vissa institutioner består på grund av funktionalistiska anledningar, helt enkelt för att de är effektiva och aktörerna finner ingen anledning till att förändra dem, och inte alla institutioner är för kostsamma att förändra.

3.4 Institutionell påverkan på statskapacitet

Låt oss nu granska det sista orsakssambandet, institutioners påverkan på statskapacitet. Förståelse kräver att vi vet vad statskapacitet är, att institutioner påverkar statskapacitet på det generella planet, samt det specifika orsakssambandet mellan socialt kapital som institution och statskapacitet som vi menar är det styrande i fallet Somalia/Somaliland.

3.4.1 *Generell påverkan av institutioner på statskapacitet*

Vi måste skaffa oss en teoretisk förståelse av fenomenet statskapacitet – ett akademiskt sätt att tala om hur bra en stat är på att utföra sina huvudsakliga funktioner.

Statskapacitet kan delas upp i tre delar: extraktion, koordination, och tvångsmakt (Berwick & Christia 2018). Extraktion är statens förmåga att utvinna

resurser från sina medborgare, främst skatt. En stat som inte har informationen eller makten att beskatta sina medborgare är inte en välfungerande stat. Koordination behandlar statens förmåga att lösa koordinationsproblem och pussla ihop de många delarna som ett samhälle består av. På ett mer konkret plan kan detta handla om en välfungerande byråkrati och statens förmåga att förse medborgarna med så kallade *public goods*. Tvångsmakt, slutligen, är statens förmåga att tvinga medborgare att göra sådant de inte vill. Om en stat inte har ett fullständigt våldsmonopol, i vilken tvångsmakten består, är det inte en välfungerande stat (Berwick & Christia 2018). Våldsmonopolet är grundpelaren som alla andra aspekter står på – utan våld, ingen extraktion. I vår studie är det denna aspekt som är av huvudsakligt intresse.

3.4.2 *Socialt kapital som institution*

Putnams koncept av socialt kapital är uppbyggt på tre delar, dessa tre är; moraliska skyldigheter och normer, sociala värderingar (speciellt tillit) och slutligen sociala nätverk. För att skapa och manifesteras socialt kapital i ett samhälle krävs det att man skapar sociala nätverk, särskilt frivilliga och ideella organisationer. Putnams centrala tes bygger på ifall en region har ett välfungerande ekonomiskt system och hög nivå av politisk integrering är detta som resultat av regionens stora mängd socialt kapital (Putnam, 1993 s. 163).

I sin studie pekar Putnam på att skillnaden i den ekonomiska dynamiken och regeringens prestanda som finns mellan de nordliga delarna av Italien och de södra beror på socialt kapital och särskilt socialt förtroende. Samarbete är inte bara viktigt utan även nödvändigt mellan lagstiftande och verkställande makt, mellan regeringen och privata grupper i samhället (Putnam, 1993 s. 170).

Förtroende främjar samarbete, desto högre nivå av just förtroende för varandra i ett samhälle, desto bättre förutsättningar för goda samarbeten inom samhället. Detta samtidigt som goda samarbeten utökar förtroendet för gemeneman. Den stadiga hopsamlingen av socialt kapital är en av de avgörande faktorerna i historien bakom de mycket goda och välfungerande kretsarna på Italiens landsbygd. Putnam fortsätter förklara att han menar att det förtroendet som krävs för att upprätthålla samarbetet inte är blint. Förtroendet innebär förutsägelser om beteendet och handlingar hos en självständig aktör (Putnam, 1993, s. 171).

Frivilligt volontärsamarbete är vanligare och enklare i ett samhälle som har en stor mängd socialt kapital. Detta i form av normer och värderingar för gemensamhet och nätverk byggda på befolkningens egna engagemang. Socialt kapital i denna kontext grundas i just funktioner av sociala organisationer som normer, nätverk och förtroende. Detta med målet att just förbättra effektiviteten av samhället genom att fastställa och underlätta samordnade åtgärder (Putnam, 1993, s. 167).

Givet vad vi nu vet om socialt kapital, är det rimligt att definiera det som en institution? Traditionellt sett brukar socialt kapital inte ses som en institution, utan snarare en kulturell norm som skapar en resurs som människor kan använda. Denna

syn på socialt kapital kommer från att det är svårt att identifiera socialt kapital som en fast regel, men desto lättare att se det som ett sätt människor beter sig – det vill säga en norm, eller ännu bredare ett 'beteendemönster'. Men låt oss minnas vår definition av en institution: ”en samling formella eller *informella* regler som organiserar *sociala*, ekonomiska, eller politiska interaktioner”. Socialt kapital är grundat i vissa informella regler om hur man behandlar varandra – hur mycket tillit är rättfärdigat, vilka skyldigheter har man? Dessa informella beteenderegler strukturerar våra sociala interaktioner. Därmed kan socialt kapital inkluderas i vår definition av institution.

Vi är medvetna om att detta kan ses som en alltför bred definition av institution, vilket skulle kunna skada validiteten. Det som talar emot vår definition är vad vi brukar tänka på som institutioner av hävd: lagar, riksdagar, ting av mer formell natur.

Men däremot ska man minnas att skillnaden mellan en institution och en norm egentligen är väldigt smal. De är båda beteendemönster, struktureringar av beteende. En informell regel är på någon nivå en norm. Vidare tillåter en institutionell syn på socialt kapital oss att studera hur olika samhällsstrukturer och politiska beslut påverkar skapandet och tillgången av socialt kapital genom institutionella teorier, såsom vi gör i vår uppsats. Putnam har redan visat i sin bok vikten av det sociala kapitalet – därför bör vi också studera det.

3.4.3 *Socialt kapital och dess inverkan på fredsprocesser*

Vare sig fredsprocesser lyckas beror till stor del på mängden brobyggande socialt kapital. Brobyggande socialt kapital, eller intergruppkapital, är mängden socialt kapital (tillit, samhörighet osv.) som finns mellan olika grupper, till skillnad från bindande socialt kapital, som är inom en grupp. Samhällen med en hög mängd inter-etniskt (en version av brobyggande) socialt kapital har en lägre risk för våldsam konflikt (Miedema, 2010). Detta är inte särskilt märkligt: om man litar på människor som tillhör en annan grupp i samhället, kommer man inte vilja bruka våld.

Samma logik gäller för fredsprocesser. En hög mängd socialt kapital i ett samhälle kommer att underlätta fredsförhandlingar. Socialt kapital är en viktig faktor i fredsprocesser genom att det innebär kommunikation, samarbete, och tillit mellan olika grupper som annars kanske hade varit mycket splittrade. Kan inte den ena klanen förlita sig på att den andra kommer fullfölja deras del av avtalet som görs finns det ingen anledning att fullfölja dem själv. Vidare kan vi se att en av de viktigaste konsekvenserna av ett starkt civilsamhälle är villigheten hos politiker att kompromissa. Svagare civilsamhällen har mindre kompromissvilja (Putnam, 1993, s. 106). En fredsprocess är politik precis som all annan, men än mer beroende på just kompromisser.

Socialt kapital är inte alltid en garanti för fred och stabila samhällen. Det finns en rad andra olika faktorer som påverkar fredsprocesser och lösningarna av konflikter. Däremot är just socialt kapital en mycket hjälpsam faktor. Vi kan alltså anta att om ett givet samhälle har mer socialt kapital, kommer de vara bättre på att lösa konflikter, till exempel genom fredsprocesser.

3.5 Operationalisering

För att vi ska kunna testa teorin krävs operationella definitioner av de ovan nämnda teorierna. Om vi kort påminns om det centrala orsakssambandet så menar vi att kolonialadministrationen påverkade civilsamhället på olika sätt, en inverkan som fortlevde till modern tid, och idag påverkar statskapaciteten. Det som måste operationaliseras är alltså socialt kapital, fortlevnad, och statskapacitet.

3.5.1 *Socialt kapital i civilsamhället*

Ett av de viktigaste begreppen som vi måste operationalisera är det sociala kapitalet i civilsamhället. Vi drar inspiration från Putnam, även om vi inte kan göra direkta översättningar. Detta stärker undersökningens begreppsvaliditet, då vi bygger på föregående forskares arbete (Esaiasson et. al, 2017, s. 61). Socialt kapital i civilsamhället i både epokerna är svårt att operationalisera. Det är framför allt den koloniala tidens avsaknad av pålitlig data som ställer till problem. Vi hade gärna använt Putnams operationaliseringar, såsom tidningsläsande, eller använt egna indikatorer som interklangiftemål och interklanvåld, men datan är otillgänglig. Därmed har vi använt ett mer historiskt-kvalitativt tillvägagångssätt som tar ett helhetsgrepp på kolonial tid för att förstå hur administrationen påverkade socialt kapital.

Putnam använder sig av både sociala och politiska indikatorer för att mäta civilsamhällets styrka. Den viktigaste för oss är associationslivet. Desto större vitalitet, desto mer rör sig människor i samhället och möter andra människor. Putnam mäter associationslivet genom sportklubbar (1993, s. 91). I kolonial tid bestod associationslivet främst av politiska klubbar. De politiska klubbarna var, förutom moskén, den primära institutionaliserade formen av umgänge under den senare kolonialtiden. Det är svårt att veta exakt hur mycket människor organiserade sig, än en gång på grund av undermålig data, men vi kan gissa oss till ett svar genom att titta på kolonial policy gentemot politisk organisering. Kolonialmaktens attityd gentemot associationsliv kan härledas på ett generellt plan från dess ideologi.

Givet politisk organisering, så kan vi även titta på hur den är konstruerad. För att fånga in aspekten av ”mötet med den andra”, så kommer vi granska organisering i politiska partier som inte är direkt klanbaserade. Somali Youth League, som var det primära partiet fram till Siad Barres militärkupp, kommer vara det viktigaste

partiet. Klanspecifika partier kommer inte att leda till lika stor mängd brobyggande socialt kapital som klanöverskridande, eftersom man inte träffar människor från andra grupper i klanspecifika partier.

Avslutningsvis kan vi även titta på hur inkluderande den koloniala byråkratin var av inhemska undersåtar. Om inhemska somalier fick delta i byråkratin och styra under kolonialtiden, innebär det ett aktivt politiskt deltagande, ytterligare en av de viktigaste indikatorerna för socialt kapital enligt Putnam (1993, s. 89).

Även modern tid har sina svårigheter. Data från auktoritära regimer, såsom Siad Barres diktatur, är undermålig när det kommer till associationslivet. Efter diktaturens fall kollapsar Somalia in i ett destruktivt inbördeskrig, vilket även detta utesluter många ”vardagliga” indikatorer. Däremot finns det en mycket tydlig indikator som tjänar våra syften: fredsprocesser. Genom att titta på huruvida fredskonferenserna under 90-talet ledde till livskraftig fred, kan vi med stor säkerhet påvisa socialt kapital. Den fredsprocess som lyfts upp mer specifikt är de regionala mötena i Erigavo 1997. Operationaliseringen är inte perfekt, på grund av det negativa inflytande som utländska aktörer hade på Somalias fredskonferenser (i jämförelse med de inhemska processerna i Somaliland). Men givet de svårigheter som vi möter, är detta en av de bästa operationaliseringarna.

3.5.2 *Avsaknaden av samhällsomvälvande förändringar*

I vår teoridel menar vi på att en avsaknad av samhällsomvälvande revolutioner innebär att socialt kapital kommer att bestå. Vi måste analysera samhällsomvälvning under diktaturen, det vill säga tiden mellan kolonial och modern tid.

Likt analysen av de koloniala administrationernas inverkan, kommer vi även här att titta på diktaturens policyer och reformer. Men här ligger i stället fokus på hur framgångsrika reformerna var och hur mycket motstånd de mötte från civilsamhället. Om reformerna inte accepteras så kommer per definition inga stora förändringar ha skett. Jämför med Kinas kulturella revolution: här var det få som motsatte sig, eftersom samhället, dess värderingar och institutioner, blev grundligt förändrade. Socialt kapital är ofta en biprodukt av religion och tradition, och uppstår ofta i och med upprepade interaktioner som får samma utfall (Fukuyama, 2001). Om då religion och tradition förblir oberörda av reformer, till exempel genom att imamerna vägrar acceptera vissa nya lagar (och tillåts motsätta sig), så kan vi vara säkra på att inga stora förändringar har skett i verkligheten. Civilsamhälleligt motstånd är därmed en bra indikator på hur samhällsomvälvande reformerna var. På samma sätt är klanstrukturers fortlevnad (vilka diktaturen försökte nedmontera) en indikator på det begränsade inflytande som diktaturen hade.

3.5.3 *Statskapacitet i dagens samhälle*

Statskapacitet i modern tid är förhållandevis enkelt att mäta, särskilt med tanke på att vi endast är intresserade i analysenheternas relativa styrka, inte den absoluta statskapaciteten.

Det kan ses som uppenbart att Somaliland har en högre statskapacitet än Somalia, men det måste ändå tydligt slås fast. Som teorin ovan har klargjort består statskapacitet av tre delar: tvångsmakt, extraktion, och koordinationsförmåga. Vi ska också minnas än en gång att vi enbart är intresserade i den relativa statskapaciteten.

Även om statskapaciteten består av tre delar, grundas de alla i statens våldsmonopol. En stat kan inte beskatta sin befolkning, om den inte har ett våldsmonopol över dem. Vi kan därför förenkla vår operationalisering av statskapacitet till en enkel fråga: har staten ett våldsmonopol? Om svaret är ja på den ena, och nej på den andra, kan vi vara helt säkra på att den första har mer statskapacitet. Denna fråga förutsätter att man antar att en stat kan ha ett begränsat våldsmonopol, men ändå definieras som en stat, vilket vi gör. Vidare kan vi besvara denna fråga genom att mäta extrastatligt våld. Finns det rebellgrupper (i detta fall al-Shabaab) som kontrollerar vissa områden? Råder lagens ord? Om nej, är staten svag.

4 Resultat och analys

Vi har nu lagt upp en teori som ska förklara hur skillnader i kolonial administration kan leda till så skilda utfall i modern tid. Nu måste vi pröva denna teori på faktiska data från Somalia och Somaliland. Vi börjar med att analysera skillnaderna i den koloniala administrationen. Kan vi hitta tydliga skillnader i de institutioner som skapas? Kan vi identifiera kolonialadministrationens påverkan på operationella definitioner av socialt kapital? Kan vi hitta några kritiska vägval som format institutioner som sedan har fortlevt på grund av deras vägberoende? Därefter granskar vi den socialistiska revolutionen, för att se om den var tillräckligt samhällsomvälvande för att omintetgöra det institutionella fortlevandet. Sedan kommer vi att granska modern tid. Kan vi identifiera samma skillnad i modern tid? I båda tidsrymderna kommer vi att använda kvalitativ data som vi har presenterat i metodkapitlet.

I kolonial tid kommer vi att fokusera på fröna till politisk organisering och socialt kapital. Genom att fokusera på skillnaderna i hur de olika kolonialmakterna bemötte civilsamhället i allmänhet och politisk organisering i synnerhet kan vi hitta det kritiska vägval som institutionaliserade det sociala kapitalet.

I modern tid kommer vi att fokusera på frukterna av det brobyggande sociala kapitalet, framför allt i formen av fredsprocesser. En nästintill tautologisk anledning till att Somaliland idag är ett fungerande land är att de genomförde lyckade fredsprocesser i början av 90-talet, och kunde därmed undvika det katastrofala inbördeskrig som Somalia har plågats av.

4.1 Politisk repression i Somalia, fritt associationsliv i Somaliland

Till att börja med så måste vi utforska hur kolonialadministrationerna skilde sig och hur denna skillnad påverkade det sociala kapitalet. Den övergripande skillnaden i kolonialadministrationerna var deras så kallade *intrusiveness*, hur inträngande de var i samhällen. Detta var i sin tur en produkt av kolonistatörens ideologi: fascistisk i Italien, liberal i Storbritannien. Britterna använde sig av ett indirekt styrelseskick, då Somaliland var framför allt ett strategiskt innehav. Detta innebar att britterna tog hjälp av lokala ledare, på samma sätt som i Indien, för att styra, och hade själva en smal administration med inte mer än ett dussintal brittiska tjänstemän (McPherson-Smith, 2021, s. 209). Traditionella samhällsstrukturer tilläts bestå, strukturer som bevarade social kapital och skulle tjäna Somaliland väl under 1990-talet. Den

italienska administrationen, å andra sidan, behandlade Somalia som en ”riktig” koloni och gjorde betydande ingrepp i dess socio-ekonomiska strukturer. Detta innebar att det redan existerande sociala kapitalet försvann. Vi kommer att utforska skillnaden genom att fokusera på ett par kritiska vägval från administrationerna som sedan skapade ett spårberoende för institutionen socialt kapital. De kritiska vägvalen var administrationens inställning till politisk organisering och hur mycket de traditionella eliterna tilläts styra.

Associationslivet är en av de viktigaste delarna av socialt kapital. Man måste träffa andra människor för att kunna bygga upp betydelsefulla relationer och tillit till dem. Den italienska fascistiska kolonialadministrationen var, föga förvånande, inte särskilt tillåtande av civilsamhällelig organisering. Fackförbund, till exempel, var förbjudna. Under 1930-talet påbörjades de första experimenten med somalisk nationalism, ofta i form av hemliga politiska klubbar. Dessa organiserades framför allt av somaliska kolonialbyråkrater. Den italienska administrationen förbjöd och undertryckte denna organisering, som sågs som ett hot mot styret. Inblandade somalier blev gripna, och om de var byråkrater så placerades de på avlägsna platser (Lewis, 1980, s. 113). En sådan policy får uppenbara effekter på det sociala kapitalet. Den italienska administrationen förbjuder inte bara ett av de mest effektiva sätten att forma socialt kapital – genom fritt associationsliv – men förstörde även det redan existerande genom att placera de inblandade på avlägsna, främmande platser.

Den brittiska, någorlunda liberala administrationen, tillät politisk organisering. De politiska klubbarna i protektoratet la grunden till Somaliska nationella sällskapet (*Somali National Society*), en civilsamhällelig organisation som arbetade för utvecklat utbildningsväsende och klanöverskridande åtgärder (Lewis, 1980, s.114). Denna organisation skulle senare utvecklas till Somaliska Nationella Ligan (*Somali National League*, SNL), ett av de dominerande och klanöverskridande politiska partierna i Somaliland. Civilsamhället, om än i begränsad form och koncentrerat till städerna, tilläts froda.

Vi kan alltså se att den koloniala policyn skilde sig åt när det kom till civilsamhället. Låt oss nu granska de klanöverskridande politiska organisationerna som huvudsakligen uppstod under efterkrigstiden. Evidensen på denna punkt är inte lika glasklar som i föregående punkt. Partilandskapet i italienska Somalia innehöll ett flertal små klanspecifika partier såsom *Hawiye Party of Somalia* (Lewis, 1958b, s. 348) men det klanöverskridande partiet Somaliska ungdomsförbundet (*Somali Youth League*, SYL) dominerade politiken. Den brittiska krigsadministrationen i italienska Somalia uppskattade 1946 medlemsantalet till 25 000, vilket var ett betydande antal med tanke på att Mogadishu som största stad hade omkring 50 000 invånare (Lewis, 1980, s. 122). 1956 vann SYL 43 av 60 platser i det somaliska parlamentet, en betydande majoritet (Lewis 1958a, s. 257).

I Somaliland var det i stället SNL som dominerade, och det fanns en avsaknad av klan- eller regionspecifika partier. Även SNL var en klanöverskridande

organisation, men den var till större del dominerad av en enda klan, Isaaq, jämfört med SYL. Det är också tveksamt om avsaknaden av klanspecifika partier berodde på mer socialt kapital, eller om det berodde på den långsammare utvecklingen i protektoratet (Lewis 1958a, s. 257).

Ytterligare en skillnad mellan administrationerna består i relationen mellan civilsamhället och administrationen. I det stora hela var det brittiska styret mer inkluderande. Mycket av detta berodde på att den britterna, å ena sidan, använde sig av ett indirekt styre. Italienerna, å andra sidan, utifrån sin rasistiska ideologi, ansåg att somalier var en mindre intelligent ras jämfört med deras 'ariska' erövrare, och kunde därför inte tillåtas styra sig själva (Lewis, 1980, s. 112). En av det viktigaste aspekterna av det brittiska styret var inkluderandet av traditionella makthavare i statsapparaten. Äldre vise män från det lokala området blev anställda av administrationen för att utöka kontrollen på landsbygden (McPherson-Smith, 2021, s. 210). Denna institution kan spåras hela vägen till det moderna somaliländska statskicket, som innehåller ett överhus med äldre vise män, *House of Elders* (Bradbury *et al.*, 2003, s. 461). En annan viktig utveckling i brittiska protektoratet var stiftandet av den Protektoratsrådet år 1946 som samlade delegater från i princip alla samhällsskikt. De somalier som deltog fick i och med detta råd betydligt mycket mer autonomi i självstyre jämfört med vad de i italienska Somalia hade (Richards, 2009).

Men kanske viktigast av allt var just att britterna inte styrde allt för inträngande, utan i stället lät traditionella strukturer för konfliktlösning och ekonomiskt beteende finnas kvar, då särskilt genom att bevara de vise människors makt (McPherson-Smith, 2021). Vi kan tydligt se hur inträngande administrationerna var genom att granska deras beteende när de mötte motstånd mot reformer. Direkt beskattning, till exempel, försöktes introduceras 1921. Men efter motstånd från huvudstaden Hargeisas vise män, som deklarerade att "icke-muslimsk beskattning av muslimer är en uppenbar överträdelse av islamsk lag" (McPherson-Smith, 2021, s. 214), backade administrationen från beslutet.

Detsamma kan inte säga gälla i italienska Somaliland. De genomförde sin policy oavsett motstånd. Den fascistiska italienska regimen började under 20- och 30-talet upprätta flera statliga bananodlingar. Den nomadiska somaliska befolkningen såg jordbruk som nedvärderande, vilket ledde till en arbetskraftsbrist. Regimen löste bristen genom att rekrytera arbetskraft från fjärran platser med våld på fyraårskontrakt, kallat *colonya* av den somaliska befolkningen (McPherson-Smith, 2021, s. 222). *Colonya* är ett tydligt exempel på hur inträngande den italienska regimen var, och på hur detta inträngande slet upp den traditionella väv av tillit som socialt kapital består av.

Vi kan alltså se en skarp skillnad i hur de två europeiska staterna administrerade sina kolonier, och en tydlig inverkan på det sociala kapitalet.

4.2 Institutionell fortlevnad

Vi har i teoriavsnittet argumenterat för att samhällsstrukturerande institutioner, som socialt kapital, består på grund av spårberoende. Detta spårberoende gäller så länge inga stora sociala revolutioner sker. Om inga sådana har skett i större Somalia, kan vi vara förhållandevis säkra på att institutionerna fortlevt. Den enda potentiella kandidaten till en social revolution skulle vara Siad Barres socialistiska diktatur. Men som vi kommer se var denna revolution inte särskilt verkningsfull på vanliga människors liv, utan bör snarare ses i kontexten av Kalla kriget där stater tvingades att välja sida. Därmed kan vi vara säkra på att institutionen socialt kapital fortlevde från kolonial tid. Siad Barre kuppade den demokratiska regeringen 1969. Ett år senare instiftas ”vetenskaplig socialism”, en socialism som skulle vara kompatibel med Somalias traditionella samhälle (Lewis, 1980).

Ett av revolutionens viktigaste mål var att rota ut klansamhället och i stället ena den somaliska nationen under landsfadern i socialistisk anda. Stora demonstrationer hölls under 1971 då avbilder av klansamhället brändes i de flesta stora folkcentra (Lewis, 1980, s. 209). I likhet med många andra totalitära stater fick den hemliga polisen i princip obegränsade befogenheter för att motverka nationens fiender (Balthasar, 2018, s. 154). Avrättningar skedde regelbundet, till exempel på 11 konservativa religiösa ledare (Darnton, 1977). Även ekonomin blev i hög grad nationaliserad i enlighet med den socialistiska ideologin. Dock var inte denna nationalisering lika utbredd som i andra socialistiska stater: nomaderna tilläts handla fritt med sina boskap, och många bananodlingar drevs i privat regi (Lewis, 1980, s. 215). Sammantaget var statskicket likt många andra före detta kolonier som valde den socialistiska vägen, som Nasser eller Gaddafi. Det var inte särskilt renlärt ideologiskt, med en halvt genomförd nationalisering, och en stor utökning av statens övervakningskapacitet.

Ovan har vi argumenterat för att vi kan mäta hur samhällsomvälvande revolutionen var genom att titta på hur lyckade reformerna var och hur mycket motstånd de mötte från civilsamhället. Om motståndet var stort, och reformerna misslyckades, menar vi att även socialt kapital kommer att bestå. Så var också fallet: revolutionen mötte djupt motstånd från det somaliska civilsamhället (Yordanov, 2019).

Ett bevis på detta kan vi se i relationen mellan religion, i detta fall islam, och staten. Siads regim försökte övertyga befolkningen att revolutionen var fullt kompatibel med islam och byggde på dess kommunala grundläggande dogmer. Många religiösa ledare ledde ett starkt motstånd mot de progressiva reformer, särskilt inom kvinnofrågan, som regimen instiftade (Lewis, 1980, s. 219).

Revolutionen var framför allt märkbar i de största befolkningscentrumen. På grund av det somaliska samhällets nomadiska karaktär bestod många människors erfarenhet av den socialistiska regimen endast av en student vid ett vattenhål som

försökte lära barn att läsa. Särskilt i det underutvecklade nordväst, nuvarande Somaliland, var revolutionen inte en verklighet. Även i befolkningscentrumen var revolutionen begränsad: 1971, två år efter revolutionen, var medlemsantalet i partiet endast 20 000 (Lewis, 1980, s. 223).

Försöket att krossa klansamhället måste också ses som framför allt retorik. Ledningen runt General Siad bestod av medlemmar från hans fars, mors, och svärsons subklaner, till den grad att diktaturen i allmänt tal kallades M.O.D (efter de tre klanerna, Marehan, Ogaden, och Darod) (Lewis, 1980, s. 222). Mot slutet av diktaturen använde sig Siad sig av interklanrivaliteter i ett försök att slå ner på ett uppror i Somaliland av Isaaq-klanen (Omaar, 1994, s. 233). Siad uppmuntrade alltså på många sätt klansamhällets struktur, trots all retorik.

De icke-socialistiska inslagen i diktaturens ideologi, bland annat, ledde till att Sovjetunionen 1977 övergav Somalia, och i stället ställde sig bakom Etiopien i det Somali-etiopiska Ogaden-kriget. Somalia gjorde från denna punkt flera försök, om än inte särskilt lyckade sådana, till att röra sig till den västerländska sidan (Yordanov, 2019). Detta är ytterligare ett bevis på att socialismen i Somalia inte var särskilt samhällsstrukturerande.

Vi kan alltså, enligt det historiska argumentet ovan, avfärda tanken om att den vetenskapliga socialismen skulle vara samhällsomvälvande. Ett mer rättvist namn hade, enligt Lewis, varit vetenskaplig siadism (1980, s. 225). Diktaturen var mer av en personalistisk autokrati än en socialistisk stat. Därmed kan vi också vara säkra på att det institutionaliserade sociala kapitalet har bestått: om islam och klansamhället förblev oberörda, vore det osannolikt att en lika grundläggande samhällsinstitution skulle förändras radikalt. Egentligen är fortlevandet inte särskilt märkligt: kolonialtiden varade drygt 70 år, diktaturen varade drygt 20 år.

Vi har nu påvisat det andra ledet i vårt argument: att institutionerna som skapades under kolonialtiden fortlevde till modern tid, vilket vi ovan har definierat som slutet på diktaturen och början av inbördeskriget omkring 1989. Avslutningsvis måste vi också påvisa att det sociala kapitalet har påverkat dagens samhälle.

4.3 Erigavo '97 – framgångsrika fredsprocesser

Hur har civilsamhället och det sociala kapitalet påverkat statskapaciteten? Hur välfungerande är institutionerna i de utvalda länderna? Detta är vad som kommer besvaras i följande stycke.

Som vi tidigare förklarat så bygger Putnams koncept av socialt kapital på tre grundläggande delar, moraliska skyldigheter och normer, sociala värderingar och tillit och slutligen sociala nätverk. Har en region eller stat mycket av detta ökar även chansen för att regionen har högt socialt kapital (Putnam, 1993, s. 163).

När vi ser på fredskonferenserna i de båda länderna kan vi se framför allt en stor skillnad: mängden socialt kapital, vilket visade sig vara avgörande. När det kommer till fredskonferenserna i Somalia och Somaliland har de varit olika lyckade. Ser man på hur fredskonferenserna hållits finns det en rad skillnader vad gäller tillvägagångssättet och förtroendet mellan deltagarna.

I Somalia var det de starkaste krigsherrarna som blev inbjudna för att under ett par dagar försöka lösa de stora konflikterna och komma fram till någon form av fredsavtal. Vilka de starkaste krigsherrarna i landet var kunde skifta under denna mycket osäkra period då det mycket berodde på vem som tjänade pengar på att skydda de FN-anställda som var på plats vid fredsförhandlingarna. Detta såg kanske bra ut på pappret. Dessvärre höll inte dessa överenskommelser länge (Farah och Lewis, 1997, s. 357).

Till skillnad från i Somalia så var det de vise männen som anordnade konferenser och bjöd in varandra i Somaliland. Detta innebar en stärkande av relationer och gemenskap som ledde till lyckade resultat i förhandlingar (Farah och Lewis, 1997, s. 357).

Exempel på detta är de regionala mötena i Erigavo 1997. Världklanen var Isaaq. De ansåg det passande att skapa en ny gemensam kommitté för att sköta säkerheten trots att det redan fanns en existerande i Somaliland. Detta kan ses som ett försök att se bortom skillnader för att arbeta tillsammans och garantera de andra vise männens säkerhet. Just dessa möten handlade om att enas i komplexa frågan om äganderätter till mark och byggnader i städer. Till en början hade denna komplexa fråga skjutits upp under tidigare möten för att tillåtas bygga upp förtroende mellan de konfliktladdade klanerna (Farah och Lewis, 1997, s. 357–358).

Det viktiga med de vises männens fredprocessers framgång är inte de vise männens vishet. Snarare handlar det om att vanliga människor litar på dem som representanter för deras intressen, vilket i sig tyder på högt socialt kapital. Faktum att sådana representanter inte agerade i Somalia är ett tecken på skillnaden i socialt kapital (Omaar, 1994).

Hade det inte funnits så pass högt socialt kapital i Somaliland hade dessa avtal också förfallit. Avtalen som de lyckades enas om var det de vise männen med verklig påverkan i samhällena som var intresserade av att träffas och enas. Dessa avtal bygger på förtroende och samarbete, inte framtvungade konferenser där de bjudit in dem med mest militant starka krafterna och får de att skriva under saker som de kanske inte alls håller med om. I detta fall är det alltså det sociala kapitalet som är avgörande för att man ska lyckas komma fram till olika resultat med fredliga medel.

Sammanfattningsvis kan vi säga att det inte hade sett ut som det gör i Somaliland idag om det inte vore för de framgångsrika fredprocesserna.

Fredsprocesserna öppnade upp för nära samarbete mellan klanerna och skapandet av Somaliland som enskild de facto-stat. En stat med regelbundna val, landsgränser och där staten har våldsmonopol. Fredsprocesserna lade grunderna till den starka statskapaciteten som idag skiljer de två länderna åt.

I Somalia har staten däremot inte ett våldsmonopol. I Somalia finns det en handfull olika stora terroristorganisationer som utför attacker regelbundet. Sedan 2001 har över 7100 personer mist sina liv till terrorbrott. 2019 stod enbart Al-Shabaab för över 500 terroristrelaterade mord (Vision of Humanity, u.å). Stora delar av Somalia är även kontrollerat av Al-Shabaab och andra liknande organisationer. De FN-stöttade trupperna (AMISOM) som arbetar för att ta tillbaka mark och makt i regionerna förlorar åter till terroristorganisationerna lika snabbt. Detta visar på att Somalia inte har något våldsmonopol (Klobucista *et al.*, 2022).

4.4 Sammanfattning av resultatet

Vi har i ovanstående uppsats utforskat och testat Putnams teori om socialt kapital som en förklaring till varför tillståndet idag i Somaliland och Somalia ser så annorlunda ut. Det skilda sociala kapitalet, som en institution, orsakades av den skilda kolonialadministrationen av Storbritannien respektive Italien, fortlevde till modern tid, och påverkade möjligheten till framgångsrika fredsförhandlingar i de respektive länderna.

Vi menar på att det finns mycket goda skäl till att tro på denna beskrivning av händelseförloppet, grundat i en noggrann kvalitativ litteraturgranskning.

Tesen vi har drivit baseras på historisk kvalitativ data från tre olika epoker. I den första epoken letade vi efter bevis för hur de två kolonialmakterna påverkade civilsamhällets sociala kapital. Vi använde Putnams teoribildning om hur socialt kapital skapas för att förstå oss på epoken. Absoluta nivåer är svåra att säkerställa. Men man kan utifrån ideologi, policy gentemot politisk organisering, samt inkludering av somalier i statsapparaten, dra slutsatsen att det brittiska styret positivt påverkade socialt kapital, till skillnad från det italienska.

I den andra epoken, under diktaturen, argumenterade vi att på grund av att Barres diktatur inte innebar några samhällsomvälvande revolutioner, så har det sociala kapitalet bestått. Socialt kapital är en samhällsstrukturerande institution, vars existens eller icke-existens innebär att olika aktörer får makt. Hur inträngande regimen var i samhället granskades genom att titta på andra viktiga institutioner, islam och klansamhället. Försöken till förändring i samhället mötte stort motstånd, och regimen kan karaktäriseras som bevarande snarare än revolutionär.

Det tredje orsakssambandet, mellan socialt kapital och statskapacitet, granskas genom 90-talets fredsprocesser, särskilt i Erigavo 1997. Än en gång använder vi av

oss Putnams teoribildning, som säger att socialt kapital är positivt korrelerad med kompromissvilja. Detta samband operationaliseras genom fredsprocessernas framgång – om de lyckas, kan vi vara säkra på att det finns ett stor mängd socialt kapital. Somalilands lyckade fredsprocesser, jämfört med Somalias misslyckade, innebär därmed en större mängd socialt kapital i Somaliland. Fred är en nödvändig förutsättning för statskapacitet, vilken operationaliseras genom våldsmonopol. Freden i Somaliland innebär därmed att de har mer statskapacitet än Somalia. Därmed har vi visat att skillnaderna i den koloniala administrationen har haft en direkt inverkan på dagens statskapacitet.

5 Diskussion

Vår diskussion syftar till att bredda forskningsstudiens räckvidd, och försöka ta ett fågelperspektiv på studien för att bedöma vårt eget resultat. Vad innebär våra resultat, för den koloniala forskningen och för människor idag? Hur säkra kan vi vara på våra resultat? Finns det andra potentiella orsaksförklaringar, eller svagheter i vårt argument? Vilka frågor behöver fortfarande ett svar – vad kan och bör framtida forskning undersöka?

5.1 Ett fågelperspektiv

Låt oss inleda med att skapa oss en heltäckande bild av uppsatsen. Vi kan se denna uppsats med foten i två separata teoribildningar: ena foten i teorin om socialt kapital, och den andra foten i koloniala institutioners moderna påverkan.

Till att börja med kan vi med säkerhet säga att Putnams teori återigen har blivit stärkt. Detta är föga förvånande i sig självt, eftersom socialt kapital idag är en grundpelare för många samhällsvetenskapliga studier, och vi väntade oss detta utfall.

Likaså har den moderna teoribildningen om koloniala institutioners påverkan, ett område som kom till allmän kännedom genom Acemoglu och Robinsons bok ”*Why Nations Fail*”, blivit stärkt. Även om ingen betvivlar att koloniala institutioner påverkar moderna stater, är vår studie ett praktexempel på hur enorm påverkan kan vara.

Men uppsatsens kärna består av kombinationen av dessa två teoribildningar. Både teoribildningarna har blivit individuellt granskade gång på gång, men just detta orsakssamband – koloniala institutioners påverkan på socialt kapital – är mindre undersökt.

På ett mer generellt plan så innebär fallet Somaliland/Somalia en rik källa på lärdomar för statsbyggande. Statsbyggande är ett område som har fått alltmer uppmärksamhet under de senaste åren, och blev särskilt aktuellt i samband med den amerikanska invasionen av Afghanistan. Statsbyggande handlar helt enkelt om hur man skapar en stat som är stabil och långsiktigt hållbar. Genom vår studie kan vi lära oss vikten av ett starkt civilsamhälle, rotat i traditionella strukturer, för en stark stat. För att politiken, som i sin essens handlar om kompromisser, ska kunna fungera krävs ett civilsamhälle där människor möter varandra och skapar starka band.

Enligt studier på Brown University har USA har spenderat över 2.3 biljoner (eng. *trillions*) dollar på kriget i Afghanistan. Sedan USA sedan dragit tillbaka sin militär från landet har talibanerna lyckats ta över makten och 2.3 biljoner dollar senare har mycket lite skett (Watson Institute, 2021). Om vi kan förklara situationen i större Somalia, kommer det att även kunna delvis förklara det amerikanska misslyckade försöket till statsbyggande. Kanske hade inte talibanerna haft så stora framgångar om USA hade förstått vikten av ett starkt civilsamhälle.

Samtidigt innebär vår uppsats en varning. Statlig policy har oförutsebara konsekvenser som sträcker sig långt utöver nuet. Man bör därför inte försöka sig på statsbyggande utan att verkligen förstå sig på samhället som man ombildar.

Vår uppsats har visat på att historiska händelser har en verklig påverkan på dagens samhälle. Det, kan man anta, kommer gälla på alla samhällen, inte bara Somaliland och Somalia. I vissa samhällen, säg Tyskland, är historien märkbar överallt omkring en, medan den undertrycks i andra. Men den finns där, och den är en stor orsak till att vårt samhälle ser ut som det gör idag. Det är den generella lärdomen som man bör dra från vår uppsats.

5.2 Självkritik

När det kommer till vår studie har vi haft begränsade finansiella och tidsmässiga resurser. Skulle vår studie upprepas med fler resurser än vi haft, skulle arbetet kunna bli precisare och djupare.

Med mer tid hade vi kunnat granska förstahandskällor. Vi hade kunnat intervjua personer med viktiga ställningar under 90-talets fredskonferenser, för att konfirmera vår tes. Detta hade i sin även krävt bättre finansiella förutsättningar för att resa och träffa dessa personer. Det finns klart en risk för att vi heller inte har tillgång till all fakta och information som finns, då det kan finnas mer på till exempel bibliotek och museum i de involverade länderna. Däremot är vi säkra på reliabiliteten, och resultatet hade inte varit annorlunda även om man breddare källmaterialet.

Ett sista problem av mer filosofiskt slag är att vår analys av det sociala kapitalets institutionella fortlevnad har argumenterats för negativt. Vi har alltså antagit att om vi inte hittar några motbevis mot vår tes, så stämmer tesen. Detta är en svagare typ av argument. Det antar att verkligheten är binär – antingen består institutionen, eller så gör något ett märkbart försök att förändra den. Men så behöver inte nödvändigtvis vara fallet. Institutionen kan helt enkelt ha runnit ut i sanden, utan att det märks på ytan. Framgångarna i 90-talets fredsprocesser kan i så fall ha berott på helt andra faktorer. Men att hitta positiva exempel på det sociala kapitalet i varje period eller till och med varje decennium kräver mer resurser än vad vi har haft

tillgång till. Därmed nöjer vi oss med det svagare men inte felaktiga negativa argumentet.

5.3 Vidare forskning

Det finns flera möjliga framtida forskningsavenyer. Det första är att undersöka hur generaliserbar vår tes är. Fungerar denna på andra avkoloniserade stater också eller funkar det enbart på detta exempel? Kan samma teori förklara utvecklingen i andra dekoloniserade stater, säg Myanmar eller Ghana? Eller är denna teori begränsad till endast dessa två stater?

Institutionen socialt kapital och dess fortlevnad hade definitivt behövts utvecklats. Hur exakt fungerar socialt kapitalet i Somalia och Somaliland? Vilken funktion, och agens, har de vise männen och särskilda individer? Detta skulle kunna vara någon form av antropologisk studie som fokuserar mer på just människan som samhällsbyggare. Vilka effekter har fördelningen av maktpositioner inom samhället?

Vidare bör också den institutionella fortlevnaden forskas vidare på. Vi har i denna uppsats enbart använt ett negativt argument som pekar på avsaknaden av samhällsomvälvande revolutioner. Det hade däremot stärkt arbetet ifall det även funnits med åtminstone ett positivt argument som belyser exakt hur spårberoendet har fungerat.

6 Bibliografi

- Acemoglu, Daron; Egorov, Georgy & Sonin, Konstantin, 2021. "Institutional Change and Institutional Persistence", in Bisin, Alberto & Federico, Giovanni (ed.) *The Handbook of Historical Economics*. Academic Press, s. 365-389.
- Acemoglu, Daron; Johnson, Simon, & Robinson, James, 2001. "The Colonial Origins of Comparative Development: An Empirical Investigation". *The American Economic Review* vol. 91, nr. 5, s. 1369-1401.
- Ahmed, Ismail I & Herbold Green, Reginald, 1999. "The heritage of war and state collapse in Somalia and Somaliland: local-level effects, external interventions, and reconstruction". *Third World Quarterly*, vol. 20, nr. 1, s. 113-127.
- Balthasar, Dominik, 2018. "State Making in Somalia under Siyad Barre: Scrutinizing Historical Amnesia and Normative Bias". *International Journal of African Historical Studies*, vol. 51, nr. 1.
- Berwick, E., and Christia, F., 2018. "State Capacity Redux: Integrating Classical and Experimental Contributions to an Enduring Debate". *Annual Review of Political Science*, vol. 21, p. 71-91
- Bradbury, Mark; Yusuf, Adan Abokor & Yusuf, Haroon Ahmed, 2003 "Somaliland: choosing politics over violence", *Review of African Political Economy*, vol. 30, nr. 97, s. 455-478, DOI: 10.1080/03056244.2003.9659778
- Carter, Becky & Joshi, Anuradha, 2015. "Public Sector Institutional Reform: Topic guide". Birmingham: GSDRC, University of Birmingham. https://gsdrc.org/wp-content/uploads/2015/07/PSIR_TG.pdf
- Darnton, John, 1977. "Somalia Trys to Live by Both the Koran and Das Kapital". *New York Times*. 11 October, <https://www.nytimes.com/1977/10/11/archives/somalia-trys-to-live-by-both-the-koran-and-das-kapital.html>
- De Vries, Robert. u.å. "Kolonisation och kolonialism" So-rummet. Länk: <https://www.so-rummet.se/kategorier/kolonisation-och-kolonialism>
- Dickinson College Archives, 2005. *Roger Brooke Taney (1777-1864)*. Dickinson College Archives & Special Collections, <https://archives.dickinson.edu/people/roger-brooke-taney-1777-1864>
- Dhillon, Maninder, 2022. *Widow Burning: The Burning Issue of Colonial Britain and India*. Cultures, Citizens, and Human Rights, Utrecht University. <https://cchr.uu.nl/widow-burning-the-burning-issue-of-colonial-britain-and-india/>
- Eggers, A. K. 2007. "When is a state a state? The case for recognition of Somaliland". *Boston College International and Comparative Law Review*, vol. 30, nr. 1, s 211-222

- Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Towns, Ann; Wängnerud, Lena, 2017. *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5e upplagan. Wolters Kluwer: Stockholm.
- Farah, Ahmed Y. och Lewis Ion M. 1997. *Making Peace in Somaliland**, École des hautes études en sciences sociales: Paris
- Freedom House, 2022. *Freedom in the World Report 2022: Somaliland*. <https://freedomhouse.org/country/somaliland/freedom-world/2022>
- Fukuyama, Francis, 2001. "Social capital, civil society and development" *Third World Quarterly*, vol. 22, nr. 1, s. 7-20.
- Kaplan, Seth, 2008. "The Remarkable Story of Somaliland" *Journal of Democracy*, John Hopkins University Press, vol. 19, nr. 3, s. 143-157.
- Klobucista, Claire; Masters, Jonathan & Sergie, Mohammed Aly, 2022. "Al-Shabaab". Council on foreign relations. Länk: <https://www.cfr.org/backgrounder/al-shabaab>
- Human Rights Watch, 2021. *World Report 2022: Events of 2021*. https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2022/01/World%20Report%202022%20web%20pdf_0.pdf
- Lewis, Ioan Myrddin, 1958a. "Modern Political Movements in Somaliland, I", *Africa: Journal of the International African Institute*, Cambridge University Press, vol. 28, nr. 3, s. 244-261.
- Lewis, Ioan Myrddin, 1958b. "Modern Political Movements in Somaliland, II", *Africa: Journal of the International African Institute*, Cambridge University Press, vol. 28, nr. 4, s. 344-363.
- Lewis, Ioan Myrddin, 1980. *A Modern History of Somalia*. 2a upplagan. London: Longman.
- McPherson-Smith, Oliver, 2021. "Better Off Alone: Somaliland, Institutional Legacy, and Prosperity". *The Journal of the Middle East and Africa*, vol. 12, nr. 2, s. 203-224, DOI: 10.1080/21520844.2021.1915649
- Miedema, Theresa E., 2010. "Violent Conflict and Social Capital in Ethnically-Polarized Developing Countries" Diss. University of Toronto. https://tspace.library.utoronto.ca/bitstream/1807/26301/1/Miedema_Theresa_E_201011_SJD_thesis.pdf
- Moe, Terry M., 2005. "Power and Political Institutions." *Perspectives on Politics* vol. 3, nr. 2, s. 215–233. <http://www.jstor.org/stable/3688027>.
- Omaar, Rakiya, 1994. "Somaliland: One Thorn Bush at a Time", *Current Affairs*, vol. 93, nr. 583, s. 232-236.
- Putnam, Robert, 1993. *Making Democracy Work*. Princeton: Princeton University Press.
- Regeringskansliet, u.å. "Civila samhället och idrott", regeringskansliet. Länk: <https://www.regeringen.se/regeringen-politik/civila-samhallet-och-idrott/>
- Richards, Rebecca, 2009. "Challenging the Ideal? Traditional Governance and the Modern State in Somaliland". Diss. University of Bristol. https://www.researchgate.net/publication/260095566_Challenging_the_Ideal_Traditional_Governance_and_the_Modern_State_in_Somaliland
- Thelen, Kathleen, 1999. "Historical Institutionalism in Comparative Politics", *Annual Review of Political Science* vol. 2, s. 369-404.

- Vision of humanity, nd. "Terrorism in Somalia: Al-Shabaab continues deadly attacks". Länk: <https://www.visionofhumanity.org/country-close-up-terrorism-in-somalia/>
- Watson Institute. 2021. "*Human and Budgetary Costs to Date of the U.S. War in Afghanistan, 2001-2022*", Watson institute for international and public affairs: Brown University. Länk: <https://watson.brown.edu/costsofwar/figures/2021/human-and-budgetary-costs-date-us-war-afghanistan-2001-2022>
- Yordanov, Radoslav, 2019. "Free to decide their destiny? Indigenous resistance to external forms of socialist modernity in Siad Barre's Somalia", *Third World Quarterly*, vol. 42, nr. 3, s. 539-559.